

על מלכים, חטאים, וחודש ניסן
 הרב מואיז נבון

ויקרא פרק ד

- (א) וַיְדַבֵּר יְקֹנֶק אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר: (ב) דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר **נֶפֶשׁ כִּי תַחֲטָא בְשִׁגְגָה מִכָּל מִצְוֹת יְקֹנֶק אֲשֶׁר לֹא תַעֲשֶׂינָהּ וְעָשָׂה מֵאַחַת מֵהֵנָּה:**
 (ג) **אִם הִכְהֵן הַמְּשִׁיחַ** [כהן גדול] יַחֲטָא ... וְהִקְרִיב ... פֶּר בֶּן בְּקָר תָּמִים לִיקְנֹק לַחֲטָאת: ... פ
 (יג) **וְאִם כָּל עַדְת יִשְׂרָאֵל** [אלו סנהדרין – רש"י] יִשְׁגּוּ ... וְהִקְרִיבוּ הִקְהֵל פֶּר בֶּן בְּקָר לַחֲטָאת: ... פ
 (כב) **אֲשֶׁר נָשִׂיא יַחֲטָא** ... וְהִבִּיא אֶת קָרְבָּנוּ שְׁעִיר עִזִּים זָכָר תָּמִים ... חֲטָאת הוּא ... פ
 (כז) **וְאִם נֶפֶשׁ אַחַת תַּחֲטָא** ... וְהִבִּיא קָרְבָּנוּ שְׁעִירֵת עִזִּים תָּמִימָה ... וְשַׁחַט אֶת הַחֲטָאת: ... פ

רבינו בחיי ויקרא פרשת ויקרא פרק ד פסוק כב

אשר נשיא וחטא. לשון "אשר" כלשון "אם", ... או אפשר לאמר שהוא לשון **ודאי**, ולזה לא נכתב "אם נשיא יחטא", כמו שאמר: "אם הכהן המשיח יחטא", ואמר גם כן: "ו**אם** כל עדת ישראל ישגו", כי הכהן הגדול נזהר מן החטא לפי שעניי כל ישראל תלויות עליו בין לענין צרכי גופם ומזונותם בין לענין כפרת נפשותם, וכן הסנהדרין גם כן נזהרים הם מן החטא, לפי שרוח הקודש נוספת עליהם, ולפיכך הזכיר בהם בחטאם לשון ספק, אבל בנשיא הזכיר החטא בלשון ודאי, לפי שהנשיא **לבו גס מאד** בו, ומדת הגאווה שהיא סבת החטא מצויה עמו לגודל ממשלתו, ולזה הזהירה התורה את המלך ותוכיחנו במדה הזאת, הוא שכתוב: (דברים יז, כ) "לבלתי רום לבבו מאחיו", ...

אלשיך על ויקרא פרשת ויקרא פרק ד פסוק כב - והשררה מביאה לידי עבירה ...

"Nearly all men can stand adversity, but if you want to test a man's character, give him power" - Abraham Lincoln

תלמוד בבלי מסכת ראש השנה דף ב עמוד א [עם תרגום]

משנה. ארבעה ראשי שנים הם. באחד בניסן - ראש השנה **למלכים** ולרגלים, ... גמרא. למלכים למאי הלכתא? אמר רב חסדא: לשטרות. ... תנו רבנן: מלך שעמד בעשרים ותשעה באדר, כיון שהגיע אחד בניסן - עלתה לו שנה. ואם לא עמד אלא באחד בניסן - אין מונין לו שנה עד שיגיע ניסן אחר. ... אמר רבי יוחנן: מנין למלכים שאין מונין להם אלא מניסן? שנאמר "ויהי בשמונים שנה וארבע מאות שנה **לצאת בני ישראל מארץ מצרים** בשנה הרביעית בחדש זיו הוא החדש השני **למלך שלמה** על ישראל", מקיש מלכות **שלמה ליציאת מצרים**, מה יציאת מצרים מניסן אף מלכות שלמה מניסן.

שמות יב - (ב) החדש הזה לכם ראש חדשים ראשון הוא לכם לחדשי השנה: ...

רמב"ן שמות פרק יב פסוק ב

... וטעם "החדש הזה לכם ראש חדשים", שימנו אותו ישראל חדש הראשון, וממנו ימנו כל החדשים ... כדי שיהיה זה זכרון בנס הגדול, **כי בכל עת שנזכיר החדשים יהיה הנס נזכר**, ועל כן אין לחדשים שם בתורה: ...

דברים פרק ו - (כ) כי ישאלך בנך מחר לאמר מה העדת והחקים והמשפטים אשר צוה יקונק אלהינו אתכם: (כא) ו**אמרת לבנך עבדים היינו לפרעה במצרים ויציאנו** יקונק ממצרים ביד חזקה: (כב) ו**יתן יקונק אותך ומפתים גדלים ורעים במצרים בפרעה ובכל ביתו לעינינו:** (כג) ו**אותנו הוציא משם למען הביא אותנו לתת לנו את הארץ אשר נשבע לאבותינו:** (כד) ו**יצונו יקונק לעשות את כל החקים האלה ליראה את יקונק אלהינו לטוב לנו כל הימים לחיתנו כהיום הזה:** (כה) ו**יצדקה תהיה לנו כי נשמר לעשות את כל המצוה הזאת לפני יקונק אלהינו כאשר צונו:** ס

רמב"ן דברים פרק ו - קרא גמול המצות "צדקה", כי העבד הקנוי לרבו שהוא חייב לעבוד אותו, אם יתן עוד שכר בעבודתו צדקה יעשה עמו:

משנה מסכת פסחים פרק י משנה ד

מזוג לו כוס שני וכאן הבן שואל אביו ואם אין דעת בבן אביו מלמדו מה נשתנה הלילה הזה מכל הלילות שבכל הלילות אנו אוכלין חמץ ומצה הלילה הזה כולו מצה שבכל הלילות אנו אוכלין שאר ירקות הלילה הזה מרור שבכל הלילות אנו אוכלין בשר צלי שלוק ומבושל הלילה הזה כולו צלי שבכל הלילות אנו מטבילין פעם אחת הלילה הזה שתי פעמים ולפי דעתו של בן אביו מלמדו. **מתחיל בגנות ומסיים בשבח** ודורש מ"ארמי אובד אביו" עד שיגמור כל הפרשה כולה:

תלמוד בבלי מסכת פסחים דף קטז עמוד א

מתחיל בגנות ומסיים בשבח מאי בגנות? רב אמר: מתחלה עובדי עבודת גלולים היו אבותינו. [ושמואל] אמר: עבדים היינו.

רמב"ם הלכות חמץ ומצה פרק ז הלכה ד

וצריך להתחיל בגנות ולסיים בשבח, כיצד **מתחיל** ומספר שבתחלה היו אבותינו בימי תרח ומלפניו **נופלים וטועין** אחר ההבל ורודפין אחר ע"ז, **ומסיים** בדת האמת שקרבנו המקום לו והבדילנו מן התועים וקרבתו ליחודו, **וכן מתחיל** ומודיע שעבדים היינו לפרעה במצרים וכל הרעה שגמלנו **ומסיים** בנסים ונפלאות שנעשו לנו **ובחירותנו**, והוא שידרוש +דברים כ"ו+ מארמי אובד אבי עד שיגמור כל הפרשה, וכל המוסיף ומאריך בדרש פרשה זו הרי זה משובח.

R. Soloveitchik, Festival of Freedom, p. 94

In the ancient world, other nations usually explained their origins as the product of a love affair between a god and a human; these nations or peoples viewed themselves as descendents of gods... That is not the story of Judasim. ... "In the beginning our forefathers were idol worshippers." ... We are of humble origins. Our ancestors were simple idolators. The fact that we are a people who brought the world monotheism, a new morality, and a new set of spiritual values is not due to our efforts or to our greatness. God came to us and invited us to join Him; the initiative belonged to Him. Our greatness came because of a special act of grace on the part of the Almighty... Our Torah is very much concerned with gratitude. Therefore, on Pesah night, even before we begin to tell the story of the exodus, we express our indebtedness to the Almighty. We are indebted not only for the miracles that happened later, but for the very fact that He called us into His service.

דברים פרק יז

(יד) **כי תבא אל הארץ אשר יקחך אלהיך נתן לך וירשיתה וישבתה בה ואמרת אשימה עלי מלך ככל הגוים אשר סביבתי: (טו) שום תשים עליך מלך אשר יבחר יקחך אלהיך בו מקרב אחיך תשים עליך מלך לא תוכל לתת עליך איש נכרי אשר לא אחיך הוא: (טז) רק לא ירפה לו סוסים ולא ישיב את העם מצרימה למען הרבות סוס ויקחך אמר לך לא תספון לשוב בדרך הזה עוד: (יז) ולא ירפה לו נשים ולא יסור לבבו ויזקף ויזקף ויזקף לו מאד: (יח) והיה כשבתו על כסא ממלכתו וכתב לו את משנה התורה הזאת על ספר מלפני הכהנים הלויים: (יט) והיתה עמו וקרא בו כל ימי חייו למען ילמד ליראה את יקחך אלהיו לשמר את כל דברי התורה הזאת ואת החקים האלה לעשתם: (כ) **לבית רוס לבבו מאחיו ולבית סור מן המצוה** ימין ושמאל למען יאריך ימים על ממלכתו הוא ובניו בקרב ישראל: ס**

רמב"ם הלכות מלכים פרק א הלכה ז

כשמעמידין המלך מושחין אותו בשמן המשחה, שנאמר ויקח שמואל את פך השמן ויצק על ראשו וישקהו, ומאחר שמושחין המלך הרי זה זוכה לו ולבניו עד עולם, שהמלכות ירושה שנאמר "למען יאריך ימים על ממלכתו הוא ובניו בקרב ישראל" [דב' יז: כ], ... ולא המלכות בלבד אלא כל השררות וכל המינויין שבישראל ירושה לבנו ולבנו עד עולם, והוא שיהיה הבן ממלא מקום אבותיו **בחכמה וביראה**, היה ממלא ביראה אף על פי שאינו ממלא בחכמה מעמידין אותו במקום אביו ומלמדין אותו, וכל מי שאין בו **יראת שמים** אף על פי שחכמתו מרובה אין ממנין אותו למינוי מן המינויין שבישראל, ...

[רבינו] בחיי ויקרא פרק ד פסוק כב

ובמדרש: (ספרא ויקרא חובה פרשתא ה, א) **"אשר"** נשיא יחטא, לשון **אשרי**, אמר רבן יוחנן בן זכאי: **אשרי הדור שהנשיא שלו מביא קרבן חטאת על שגגתו,**

MN: May our leaders ever remember their origins, their purpose, as implicit in reckoning their reign from Nissan, referencing our humble beginnings and noble mission, that they err not, and thus lead us to that final redemption that too will be referenced to Nisan.

תלמוד בבלי מסכת ראש השנה דף יא עמוד א

בניסן נגאלו, בניסן עתידין ליגאל.